

www.e-rara.ch

**Q. Septimii Florentis Tertulliani Carthaginensis presbyteri, Opera quae
hactenus reperiri potuerunt omnia**

**Tertullianus, Quintus Septimius Florens
Parisiis, 1608**

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-11127>

Argumentum libri II. adversus Marcionem, per Iacobum Pamelium.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ARGVMENTVM LIBRI II. ADVERSVS MARCIONEM,
PER IACOBVM PAMELIVM.

- I. Vum libro precedenti definierit Tertullianus, Deum Marcionis, Deum non esse, regulis certis præscribentibus unicam esse diuinitatem; hoc libro Deum creatorem, dignè Deum esse, vtpotè bonum, non malum, defendit.
- II. Præmissa inuectiuâ in Marcionitas; qui sua curiositate Deo negotium faciunt, de arbitrio sensus sui Deum pensitantes.
- III. Imprimis autem docet, Bonitatem Dei Creatoris eternam esse.
- IIII. Præsertim ex hominis & mundi factura, ac ea quam homini præscripsit lege.
- V. Neque enim lapsum hominis Deo, sed Libero arbitrio hominis imputandum.
- VI. Et verò Dei bonitatem ac rationem hominis hoc requisuisse, vt constitueretur homo liberi arbitrij; vtpotè quum nec boni nec mali merces iure ei pensaretur, qui aut bonus aut malus necessitate fuisset inuentus, non voluntate.
- VII. Idipsum etiam exigere, Dei grauitatem, fidem, & patientiam.
- VIII. Prorsus itaque homini delictum imputandum, quem ad rectè viuendum creauerat Deus.
- IX. Neque propterea Deo id imputandum, quòd adflatus Dei sit Anima, qua delinquit; quia habet quidam vtrique anima illas lineas Dei, qua immortalis, qua libera sui arbitrij, qua præscia plerumque, qua rationalis; tamen & in his imago dumtaxat Dei, non vsque ad ipsam vim diuinitatis.
- X. Neque etiam si in Diabolum transcriberetur culpa, vt instinctorem delicti, propterea in creatorem dirigendam, vt in auctorem diaboli; vtpotè qui angelus à Deo & bonus factus sit, non diabolus, id est, delator.
- XI. Porro, si post delictum hominis, index & seuerus fuerit Deus; non ad malitiam, sed iustitiam pertinere.
- XII. Quæ iustitia quum perpetuò in Deo cum bonitate conspirarit; non rectè seorsum deputari Deum bonum, & seorsum Deum iustum.
- XIII. Immò verò omne iustitiæ opus, bonitati Dei procurare; quippè quum timor iudicij ad bonum, non ad malum conferat.
- XIIII. Siquando itaque Deus legatur condens mala; de malis pœna, non culpæ intelligi.
- XV. Iustitiam proinde esse, atque adeò bonitatem Dei, quæ seueritas videatur.
- XVI. Et iudici non exprobranda, quæ iustitiæ accidunt; non magis quàm medico ferramenta quæ secant, inurunt, amputant, & constrictant.
- XVII. Denique totum ordinem Dei bonitatis ostendi ex eius misericordia in errantes, patientia in non resipiscentes, & præstantia in merentes.
- XVIII. Deinde ad Antitheses veniens Marcionis, etiam ad bonitatem Dei pertinere probat, talionis pœnam, ciborum immundorum prohibitionem, & sacrificiorum onera.
- XIX. Nec minus etiam legales quasque disciplinas; ne illi, momento vacarent à Dei respectu.
- XX. Immò verò etiam rapinam argenti & auri mandatam à Deo Hebræis in Ægyptios; pluris enim valuisse sexcentorum milium operas per tot annos, & filiorum iacturam quos merserant.
- XXI. Nullam verò etiam contrarietatem esse in Deo, prohibente Sabbatis operari, & iubente arcam circumferri, etiam in Sabbato.
- XXII. Neque etiam similitudinum prohibitarum legi, refragari ænei serpentis, aut Cherubin & Seraphin aureas effigies; quæ longè diuersas habebant causas ab idololatria, de qua vetans similitudinem fieri, subiicit: Non adorabitis ea, neque seruietis eis; fuisse enim etiam rationalem Dei institutionem sacrificiorum, auocantis ab idolis; quæ tamen rursus reiecerit.
- XXIII. Non rectè etiam leuem Deum dici, quum reprobat aliquando probatos, aut probat quandoque reprobandos;

reprobandos; nihil enim magis bono etiam iudici conuenire, quàm pro praesentibus meritis & reijcere & adlegere.

Proinde Pœnitentiam apud Deum prauè interpretari Marcionem; nam & in Græco sono (ut-
 pote μετάνοια) pœnitentiae nomen, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compo-
 situm est.

Nec absimiliter prauè ab illo intelligi illud; Adam ubi es; & illud ad Cain: Vbi est frater tuus; Item
 illud de Sodoma & Gomorra: Descendens videbo, &c.

Item etiam: Iuramentum Dei per semetipsum, & verba illa ad Moysen: Sine me, & indignatus irâ
 disperdam illos.

Denique reliquas pusillitates, quas Deo obijciebant Marcionite, non tantas esse, quantas etiam ipsi
 in Christo fatentur; cui ad paritiones illa veteris Testamenti adscribendæ sint.

Postremò aduersus Marcionem alias suas Antitheses æmulas facit, ad finem vsque libri.

Ceterum præter Auctores suprà ad argumentum primi libri citatos, ipse quoque Auctor non modò
 suprà libro de Anima, cap. 21. tractatum de Libero arbitrio citat, quem hic habes cap. 5. 6. 7. & 8. sed
 etiam totius libri argumentum indicat suprà libro de Resurrect. carnis cap. 14. Verba loci prioris sunt
 ista: Hæc erit vis diuinæ gratiæ, potentior utique naturâ, habens in nobis subiacentem sibi
 liberam arbitrij potestatem, quod αὐτεξέσσις dicitur; quæ quum sit & ipsa naturalis atque
 mutabilis, quoquo vertitur, natura conuertitur. IN ESSE AUTEM NOBIS τὸ αὐτεξέσσις NA-
 TVRALITER, iam & MARCIONI OSTENDIMVS. Posteriori verò loco sic loquitur
 Auctor: Nisi enim homo deliquisset, optimum solummodò Deum nosset, ex naturæ pro-
 prietate; at nunc etiam iustum cum patitur ex causæ suæ necessitate; tamen & hoc ipso
 optimum, dum & iustum. Et bono enim iuuando, & malo puniendo, iustitiam exhi-
 bens, utramque sententiam bono præstat; hinc vindicans istud, inderemunerans illud.
 SED CVM MARCIONE PLENIVS DISCES, AN HOC DEI SIT TOTVM.
 Quæ verba mihi persuaferunt uti titulo adderem: DE DEO IVSTO, ET TAMEN OPTI-
 MO. Eodem pertinent illa verba Scorpiaci aduersus Gnosticos, cap. 5. Longum est, VT DEVM
 meum BONVM OSTENDAM, QVOD IAM A NOBIS DIDICERVNT MAR-
 CIONITÆ. Atqui ultra priores duas Rhenani castigationes, nunc primùm castigatus etiam hic li-
 ber ex duobus Vaticanis MS, exemplaribus, & coniecturis Latinij; addito Argumento nouo, & Ad-
 notationibus nostris auctus.

Q. SEPTIMII FLORENTIS

TERTVLLIANI CARTHAGINIENSIS PRESBY-

TERI, ADVERSVS MARCIONEM LIBER SECVNDVS,

DE DEO IVSTO, ET TAMEN OPTIMO.

CCASIO ⁴ reformandi opusculi huius, cui quid acciderit, primo libello præfati su-
 mus, hoc quoque contulit nobis, uti duobus Dijs aduersus Marcionem retractandis,
 suum cuique titulum & volumen distingueremus pro materiæ diuisione, alterum
 Deum definientes omninò non esse, alterum defendentes dignè Deum esse: quate-
 nus ita Pontico placuit, alterum inducere, alterum excludere. Non enim poterat æ-
 dificare mendacium sine demolitione veritatis. Aliud subruere necesse habuit, ut
 quod vellet extrueret. Sic ædificat, ³ qui propria paratura caret. Oportuerat autem
 in hoc solum disceptasse, quòd nemo sit Deus ille qui creatori superducitur, ut falso Deo depulso, re-
 gulis certis & vnicam & perfectam præscribētibus diuinitatem, nihil iam quæreretur in Deum verum;
⁴ quem quantò constaret esse, sic quoque dum alium esse non constat, tantò qualemcunque sine con-
 trouerfia haberi deceret, adorandum potius quàm iudicandum, & demerendum magis quàm retra-
 ctandum, vel quàm timendum ob seueritatem. Quid enim amplius homini necessarium, quàm cura
 in Deum verum, in quem (ut ita dixerim) inciderat, quia alius Deus non erat. [⁵ At nunc negotium
 Hhh iij

CAP. I.

CAP. II.